

KANSALLISTEN VÄHEMMISTÖJEN SUOJELUA KOSKEVA PUITEYLEISSOPIMUS

Kysymyksiä ja vastauksia

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Mikä puiteyleissopimus on?

■ Kansallisten vähemmistöjen suojelua koskeva puiteyleissopimus tuli voimaan vuonna 1998. Se on kattava kansainvälinen sopimus, jonka tarkoituksena on suojella vähemmistöihin kuuluvien ihmisten oikeuksia.

Miksi sitä kutsutaan 'puiteyleissopimukseksi'?

■ Puiteyleissopimuksen teksti takaa yksilöiden oikeudet sekä asettaa valtioille lisävelvoitteita, jotka niiden tulee täyttää. Yleissopimus on kansainvälisoikeudellisesti sitova asiakirja. Sana "puite" kuitenkin korostaa allekirjoittajavaltioilla olevaa harkintavaltaa mukauttaa yleissopimuksen eräitä määräyksiä maansa erityistilanteisiin kansallista lainsäädäntöään ja politiikkaansa noudattaen.

”... moniarvoisen ja aidosti demokraattisen yhteiskunnan ei tule ainoastaan kunnioittaa jokaisen kansalliseen vähemmistöön kuuluvan henkilön etnistä sekä kulttuuriin, kieleen ja uskontoon liittyvää identiteettiä, vaan myös luoda asianmukaiset mahdollisuudet tämän identiteetin ilmaisemiseen, säilyttämiseen ja kehittämiseen ...

Keitä puiteyleissopimus suojelee?

■ Puiteyleissopimuksessa ei ole "kansallisen vähemmistön" määritelmää. Kukaan allekirjoittajavaltio voi määritellä, mitä ryhmiä yleissopimus niiden alueella suojaa. Määritelmän on oltava syrjimätön ja laadittu hyvässä uskossa kansainvälisen oikeuden yleisperiaatteiden mukaisesti. Niihin kuuluu myös itsemäärittelyperiaate.

■ Itsemäärittelyperiaate tarkoittaa sitä, että yksilöillä on oikeus päättää itse siitä, haluavatko he tulla kohdelluiksi kansalliseen vähemmistöön kuuluvina. Päätöksen on kuitenkin perustuttava kyseisen henkilön identiteettiin liittyviin objektiivisiin kriteereihin, joita ovat mm. uskonto, kieli, perinteet ja kulttuuriperintö.

■ Valtiolla on erilaisia lähestymistapoja puiteyleissopimuksen mukaisen kansallisen vähemmistön määrittelemisessä: se voi olla rajoittava lähestymistapa, johon kuuluu esimerkiksi vakiintunut luettelo perinteisistä ryhmistä, joiden tulee saada puiteyleissopimuksen suojaa; tai avoimempi lähestymistapa, jossa yleissopimuksen artikloja sovelletaan joustavasti laajaan kirjoon erilaisia ryhmiä.

Miten puiteyleissopimusta valvotaan?

Puiteyleissopimusta valvoo Euroopan neuvoston ministerikomitea yhdessä puiteyleissopimuksen neuvoa-antavan komitean kanssa. Komiteaan kuuluu 18 itsenäistä asiantuntijaa.

”... Euroopan historian myllerrykset ovat osoittaneet, että kansallisten vähemmistöjen suojelu on välttämätöntä mantereen vakauden, demokraattisen turvallisuuden ja rauhan säilyttämiseksi ...

Kansallisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeudet

ja muut velvoitteet,
joka valtioiden tulee täyttää

Mahdollisuus ilmaista vapaasti etnistä, kulttuurista, kielellistä ja uskonnollista identiteettiään – Syrjimättömyys – Todellisen yhdenvertaisuuden edistäminen – Vähemmistökulttuurien, -uskontojen ja -kielten säilyttäminen ja kehittäminen – **Kulttuurienvälisen vuoropuhelun** edistäminen ja vähemmistöön kuuluvien suojelu vihamieliseltä tai väkivaltaiselta kohtelulta – **Mahdollisuus** kokoontumis-, yhdistymis-, ilmaisu-, mielipiteen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen – Monimuotoisen **mediatilan** edistäminen tukemalla vähemmistönkielistä lähetystoimintaa sekä vähemmistömediatuki – **Vähemmistökielten** käyttö viranomaisyhteyksissä alueilla, joilla asuu perinteisesti tai merkittävässä määrin kansallisia vähemmistöjä – Vähemmistökielisten henkilönimien, paikannimien ja muiden topografisten merkintöjen käyttö – Koulutuksen saatavuuden varmistaminen kaikille ja monikulttuurisen tietämyksen vaaliminen – Vähemmistökielinen ja vähemmistökieliä koskeva opetus yksityisissä ja julkisissa kouluissa – **Mahdollisuus vaikuttaa julkiseen päätöksentekoon asioissa**, jotka koskevat kansallisiin vähemmistöihin kuuluvia – Osallistuminen **kulttuuri-, yhteiskunta- ja talouselämään** – Pidättäytyminen vaalipiirirajojen muuttamisesta vähemmistöoikeuksien rajoittamistarkoituksissa – Vähemmistöoikeuksien edistäminen kahdenvälisen, monivälisen ja rajat ylittävän yhteistyön keinoin.

Missä asuu puiteyleissopimuksen suojelemaa kansallisiin vähemmistöihin kuuluvia henkilöitä?

— Puiteyleissopimus on voimassa 38 valtiossa*. Kosovoa** koskeva erityinen valvontasopimus on tehty YK:n Kosovon väliaikaishallinnosta (UNMIK) kanssa.

► Puiteyleissopimuksen allekirjoittajavaltiot

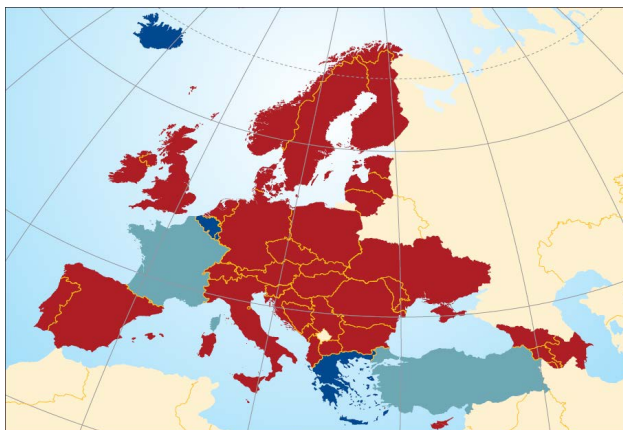
Alankomaat	Itävalta	Pohjois-Makedonia	Suomi
Albania	Kroatia	Portugali	Sveitsi
Armenia	Kypros	Puola	Tanska
Azerbaidžan	Latvia	Romania	Tšekki
Bosnia ja Hertsegovina	Liechtenstein	Ruotsi	Unkari
Bulgaria	Liettua	Saksa	Ukraina
Espanja	Malta	San Marino	Viro
Georgia	Moldovan tasavalta	Serbia	Yhdistyneet kuningaskunnat
Irlanti	Montenegro	Slovakian tasavalta	
Italia	Norja	Slovenia	

► Valtiot, jotka ovat allekirjoittaneet puiteyleissopimuksen, mutta eivät ole sitä ratifioineet

Belgia	Kreikka
Islanti	Luxembourg

► Valtiot, jotka eivät ole allekirjoittaneet eivätkä ratifioineet puiteyleissopimusta

Andorra	Ranska
Monaco	Türkiye (Turkki)

* Venäjän federaatio oli sopimusvaltio vuosina 1998-2024.

** Kaikki tässä tekstissä Kosovoa koskevat maininnat, olipa kyse alueesta, instituutioista tai väestöstä, tulee ymmärtää YK:n turvallisuusneuvosto päätöslauselman 1244 mukaisesti riippumatta Kosovon statuksesta.

”... suvaitsevuuden ja vuoropuhelun ilmapiiriin luomistarvitaan mahdollistamaan kulttuurista moninaisuutta edistämään, ei jakamaan vaan rikastuttamaan jokaista yhteiskuntaa ...

LISÄTIETOJA

Yhteystiedot:

Kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan
puiteyleissopimuksen sihteeristö

Euroopan neuvosto
F-67075 Strasbourg Cedex
minorities.fcnm@coe.int

www.coe.int/minorities

Tietoja kansalaisjärjestöjen roolista:

www.coe.int/en/web/minorities/role-of-ngos

www.coe.int

Euroopan neuvosto on maanosansa johtava ihmisoikeusjärjestö. Sillä on 46 jäsenvaltiota, mukaan lukien kaikki Euroopan unionin jäsenet. Kaikki Euroopan neuvoston jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion suojaamiseksi tehdyn Euroopan ihmisoikeussopimuksen. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin valvoo ihmisoikeussopimuksen täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa.

